

1. 3. 2017

ID: 105333

Rozhodčí doložka

Způsob jmenování či určování rozhodců by měl v každém případě být v souladu se zásadou rovnosti stran jako jedním ze základních procesních principů, na kterém je soudní i rozhodčí řízení postaveno. Z tohoto pohledu je nežádoucí, aby rozhodci byli určeni zcela nebo převážně jednou stranou. Stejně pravidlo je třeba aplikovat v případě, že je určen jen jediný rozhodce. Pokud jde o stav, kdy by výběr rozhodce měl být ponechán na vůli pouze jednoho z účastníků, nelze takové ujednání o určení rozhodce v rozhodčí smlouvě považovat za platné pro rozpor s § 39 obč. zák. z důvodu narušení zásady rovnosti stran v řízení. Pokud si strany sjednají určení rozhodce v rozhodčí smlouvě neplatně, rozhodčí smlouva je neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem, z čehož vyplývá, že taková rozhodčí smlouva je absolutně neplatná, tedy neplatná jako celek.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 1098/2016, ze dne 8.11.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně STAVMAT STAVEBNINY a.s., se sídlem v P., zastoupené Mgr. P.Č., advokátem, se sídlem v P., proti žalované Březinské podlahy, s.r.o. v likvidaci, se sídlem v B., zastoupené JUDr. K.M., advokátem, se sídlem v T., o zaplacení 772 753 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 17 Cm 3/2013, o dovolání žalované proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 8. 2015, č. j. 7 Cmo 232/2015-157, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 18. 6. 2015, č. j. 17 Cm 3/2013-145, ve znění opravného usnesení ze dne 8. 7. 2015, č. j. 17 Cm 3/2013-151, zamítl jako nedůvodnou námitku žalované, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci.

V rámci odporu proti platebnímu rozkazu vydaného soudem prvního stupně dne 22. 5. 2013, č. j. 17 Cm 3/2013-101, žalovaná uplatnila námitku, že podle čl. VIII Rámcové kupní smlouvy uzavřené mezi ní a žalobkyní bylo dohodnuto, že všechny spory vzniklé z právních vztahů na základě uzavřené smlouvy budou řešeny v rozhodčím řízení.

Soud prvního stupně zjistil, že v článku VIII Rámcové kupní smlouvy č. 3/2011 podepsané smluvními stranami dne 9. 2. 2012 bylo ujednáno mimo jiné následující: „Všechny spory, které mezi smluvními stranami vzniknou z právních vztahů vzniklých na základě této smlouvy nebo souvisejících s touto smlouvou včetně veškerých právních vztahů, nároků na náhradu, nároků na vydání bezdůvodného obohacení, sporů o platnost, výklad a zánik této smlouvy, předloží k rozhodnutí v rozhodčím řízení před jediným rozhodcem. Výběr rozhodce ve sporu je na straně navrhovatele sporu.“

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že sjednaná rozhodčí doložka je neurčitá, a tudíž podle § 37 a § 39 občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“) neplatná. Mezi stranami neproběhla dohoda na určité konkrétní osobě rozhodce a ani nebyl stanoven způsob jeho učení. Znění doložky nedává druhé straně záruku, že nebude zvolena osoba materiálně či personálně propojena s navrhovatelem.

Na základě výše uvedeného dospěl soud prvního stupně k závěru, že rozhodčí doložka je pro svou neurčitost neplatná, a tudíž námitka žalované ohledně nepřislušnosti soudu k rozhodování věci není

důvodná.

K odvolání žalované Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 27. 8. 2015, č. j. 7 Cmo 232/2015-157, potvrdil usnesení soudu prvního stupně, ve znění opravného usnesení.

Odvolací soud se zabýval otázkou, zde rozhodčí doložka ujednaná v článku VIII Rámcové kupní smlouvy je platným právním úkonem.

Dovodil, že za přípustný způsob určení rozhodce lze považovat pouze takový výběr rozhodce, s nímž budou souhlasit oba účastníci řízení. Výběr rozhodce tedy nemůže být ponechán pouze na vůli jednoho účastníka řízení, neboť tímto postupem by v právech a povinnostech stran vznikla nerovnováha plynoucí přímo z rozhodčí doložky. Na tomto závěru nemůže změnit nic ani fakt, že strany rámcovou kupní smlouvu, jejíž součástí rozhodčí doložka je, svobodně podepsali, čímž vyjádřili naprostý souhlas s jejím obsahem.

Podle § 7 zákona č. [216/1999](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění do 31. 3. 2012, by bylo možné postupovat pouze v případě, že by rozhodčí doložka vůbec neobsahovala způsob určení rozhodce.

Odvolací soud proto usnesení soudu prvního stupně potvrdil.

Usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí shledává žalovaná ve vyřešení otázky aplikace ustanovení § 41 obč. zák. v souvislosti s rozhodčí doložkou, s přihlédnutím ke skutečnosti, že rozhodčí doložka byla uzavřena v rámci smlouvy, kde ani jedna ze smluvních stran se nenacházela v postavení spotřebitele.

Dovolatelka nesouhlasí s právním závěrem odvolacího soudu, který dospěl k závěru, že rozhodčí doložka sjednaná mezi stranami je celá neplatná proto, že stanovený způsob určení rozhodce zvýhodňuje jednu smluvní stranu, což je nepřipustné, neboť by toho mohl navrhovatel zneužít ve svůj prospěch. Dovolatelka namítá, že zákon připouští v rozhodčí doložce určit konkrétního rozhodce, který bude příslušný spor rozhodovat, nebo stanovit způsob určení. Zákon stanoví určité předpoklady, které musí osoba rozhodce splňovat, přičemž tyto nároky by měly být rovněž zárukou toho, že rozhodce bude rozhodovat nezávisle a nestranně, a to bez ohledu na skutečnost, jakým způsobem bude za rozhodce konkrétního sporu povolán.

Dovolatelka je toho názoru, že způsob určení osoby rozhodce není obligatorní náležitostí rozhodčí doložky či smlouvy. Proto i v případě, že by byl shledán způsob určení rozhodce neplatný, není to důvod pro založení neplatnosti cele rozhodčí doložky. V tomto případě je podle dovolatelky namísto aplikace ustanovení § 41 obč. zák., protože způsob určení rozhodce je oddělitelnou součástí rozhodčí doložky. Není tedy důvod, aby byl neplatností dotčen celý právní úkon, když část rozhodčí doložky stanovující způsob určení rozhodce je možné od zbytku právního úkolu oddělit.

Dovolatelka navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) zrušil rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání se žalobkyně plně ztotožňuje s rozhodnutím odvolacího soudu a navrhuje pokračovat v zahájeném řízení.

Nejvyšší soud, jako soud dovolací, postupoval v dovolacím řízení a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), ve znění účinném do 31. 12. 2013 (článek II., bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění

pozdějších předpisů).

Nejvyšší soud po přezkoumání napadeného usnesení dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné, jelikož rozhodnutí odvolacího soudu se týká vyřešení otázky, která v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu doposud nebyla ve vztazích, kde nefiguruje spotřebitel, řešena, a to konkrétně otázky platnosti rozhodčí smlouvy v případě, že je k rozhodování povolán podle dohody stran sporu rozhodce určený po vzniku sporu stranou žalující, tedy zda je možno ve sporu, který není mezi spotřebiteli, sjednat platně způsob určení osoby rozhodce tak, že výběr osoby rozhodce je ponechán na vůli jedné ze stran sporu, konkrétně straně žalující.

Způsob určení rozhodců je upraven v § 7 zákona č. [216/1999](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění do 31. 3. 2012 (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“). Podle něj má rozhodčí smlouva zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny. Rozhodce může být určen i stranami dohodnutou osobou nebo způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení podle § 19 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý.

K otázce jmenování rozhodce žalující stranou se vyjádřil již Ústavní soud v nálezu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10. Tento nálezy sice řeší platnost rozhodčích doložek ve spotřebitelských věcech, ale závěry v něm obsažené týkající se limitů smluvní autonomie lze vztáhnout i na rozhodčí řízení, kde spotřebitel na jedné straně nevystupuje. Ústavní soud v uvedeném nálezu dovedl: „Pokud byla v právní praxi v souvislosti s uzavíráním rozhodčích doložek zdůrazňována smluvní autonomie stran, Ústavní soud k tomu opakovaně podotýká, že tato není zcela neomezená. Právo na výběr rozhodce totiž nemůže být zneužito ve prospěch jedné ze stran. Limitem autonomie vůle je v tomto případě čl. 2 odst. 3 Listiny, podle něhož každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Na jedné straně zde tedy vystupuje právo svobodně si určit, jakému způsobu přezkumu bude konkrétní právní vztah podroben, na straně druhé je toto právo omezeno základními procesními pravidly a zásadami. Za přípustný by případně mohl být považován takový postup, při němž s výběrem rozhodce souhlasili oba účastníci, tzn., že výběr by nebyl ponechán pouze na vůli jediného účastníka, neboť jinak by v právech a povinnostech stran mohla vzniknout nerovnováha plynoucí z rozhodčí doložky.“

Způsob jmenování či určování rozhodců by tedy měl v každém případě být v souladu se zásadou rovnosti stran jako jedním ze základních procesních principů, na kterém je soudní i rozhodčí řízení postaveno. Z tohoto pohledu je nežádoucí, aby rozhodci byli určeni zcela nebo převážně jednou stranou. Stejně pravidlo je třeba aplikovat v případě, že je určen jen jediný rozhodce. Pokud jde o konkrétní skutkový stav, kdy by výběr rozhodce měl být ponechán na vůli pouze jednoho z účastníků, nelze takové ujednání o určení rozhodce v rozhodčí smlouvě považovat za platné pro rozpor s § 39 obč. zák. z důvodu narušení zásady rovnosti stran v řízení.

Jestliže tedy odvolací soud dospěl k závěru, že způsob určení rozhodce v rozhodčí smlouvě byl určen nepřipustným způsobem, pak dovolací důvod nesprávného právního posouzení nebyl uplatněn důvodně, řešil-li odvolací soud tuto otázku platného způsobu určení osoby rozhodce v rozhodčí smlouvě správně.

Druhou právní otázkou, která navazuje na výše vyslovený závěr, je, zda je možné neplatné ujednání, týkající se určení rozhodců, oddělit od zbytku rozhodčí doložky, která by tak zůstala v platnosti.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že tato otázka není v rozhodovací praxi dovolacího soudu otázkou neřešenou, neboť Nejvyšší soud řešil otázku neplatnosti rozhodčí doložky již v usnesení ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod

označením 121/2011, kdy dospěl k závěru, že pokud si strany sjednají určení rozhodce v rozhodčí smlouvě neplatně, rozhodčí smlouva je neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem, z čehož vyplývá, že taková rozhodčí smlouva je absolutně neplatná, tedy neplatná jako celek.

Dospěl-li odvolací soud k závěru, že je správné rozhodnutí soudu prvního stupně o tom, že rozhodčí doložka sjednaná mezi účastníky je neplatná, a tudíž námitka žalované ohledně nepřislušnosti soudu k rozhodování věci není důvodná, je takové rozhodnutí odvolacího soudu správné. Rozhodčí smlouva i v případě, že smluvní stranou není spotřebitel, je neplatná, jestliže způsob určení rozhodce je sjednán tak, že výběr osoby rozhodce je ponechán na vůli jedné ze stran. Dovolací soud proto dovolání žalované zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)